

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Pöyhönen, Sari

Title: Rajat, kynnykset, muurit ja sillat

Year: 2014

Version:

Please cite the original version:

Pöyhönen, S. (2014). Rajat, kynnykset, muurit ja sillat. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 18.12.2014(Joulukuu). <http://www.kieliverkosto.fi/article/rajat-kynnykset-muurit-ja-sillat/>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Rajat, kynnykset, muurit ja sillat

Vuoden 2014 viimeinen numero on poikkeuksellisen tuhti täyden kympin paketti. Aiheet käsittelevät teemavuoteen sopivasti osaamista niin yhteiskunnan, koulun, perheen kuin yksilönkin kannalta. Yhteistä näille kirjoituksille on se, että niissä pohditaan erilaisten psykologisten ja fyysisten rajojen ja kynnysten ylittämistä, muureille kiipeämistä ja siltojen rakentamista. Monissa jutuissa painottuvat kaksi- ja monikielisuuden kysymykset, ja niissä kutsutaan keskustelemaan kielikoulutuksesta eri foorumeilla. Evästä ensi vuoden eduskuntavaaleihin? Varmasti!

Kuvittele, että haet kansalaisuutta tai työpaikkaa ja sinun pitää osoittaa kielitaitosi. Varmaankin toivot, että kielitaitoasi ei arvioida pärstäkertoimen mukaan tai sellaisilla kriteereillä, jotka eivät ole läpinäkyviä. Yleiset kielitutkinnot on testijärjestelmä, jossa voi osoittaa kielitaitonsa yhdeksässä kielessä. Yleiset kielitutkinnot – tuttavallisemmin YKI – juhli tänä vuonna 20-vuotista taivaltaan. *Sari Ahola* ja *Tarja Leblay* kuvaavat artikkelissaan järjestelmän kehittymistä ja tulevaisuuden haasteita. YKI-tutkintoihin on osallistunut jo yli 81 000 henkilöä. Tutkinnot pohjautuvat alan tutkimustietoon ja toiminnan avainsanoja ovat laatu, luotettavuus ja eettisyys.

Kielitaitoa voi kartuttaa monella tavalla. Yksi keino on mennä opintojen aikana kansainväliseen harjoitteluun. Tähän mahdollisuuteen tartutaan yhä hanakammin, kertoo *Jaana Mutanen* kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskukselta CIMOsta. Kehittyvistä maista Brasilia ja Kiina ovat uusia kiinnostuksen kohteita, ja monilla näihin maihin harjoitteluun lähtevillä on jo taskussaan kohdekielen opintoja.

Muuttuva yhteiskunta on luonut tarpeita ja väyliä uudenlaiseen kielenopetukseen myös Suomessa. *Jaana Alila* haastatteli *Hanna Männikkölahtea*, joka työskentelee omassa yrityksessään suomen kielen yksityisopettajana. Opetus lähtee oppijan tavoitteista ja useimmiten täydentää muuta kurssitarjontaa. Usein syy haluta oppia suomen kieltä nivoutuu arjen tarpeisiin. Yksityistunneilla voi vaikka valmistautua työpaikkahaastatteluun tai harjoitella kodin ja koulun yhteistyöhön liittyviä tilanteita.

Koulutuksen työelämärelevanssista ja asiantuntijuudesta kirjoittaa *Sirkku Latomaa*. Hän nostaa esille kieliasiantuntija-ammateista kääntäjät: Mitä kääntäjän asiantuntijuus edellyttää? Miten siihen kouluttaudutaan? Missä menevät filologin ja kääntäjän asiantuntijuuden rajat? On tärkeää käydä keskustelua yleistaitojen lisäksi eriytyvästä kieliasiantuntijuudesta.

Viittomakielisten koulutukselliset tarpeet ovat olleet tänä vuonna esillä monella saralla. Syksyllä kuohahti, kun yksityinen oppilaitos eväsi opiskelupaikan kuuroilta opiskelijalta. Asia oli näkyvästi esillä – syystäkin – niin mediassa kuin viranomaiskeskusteluissa. Eduskunnassa esitettiin myös kirjallinen kysymys viittomakielisten lasten perusopetuksen turvaamisesta omalla äidinkielellä. Suuri voimainponnistus oli viittomakielilain valmistelu. Hallituksen esitystä käsitellään tällä hetkellä valiokunnissa. Tavoitteena on, että laki säädetään tämän hallituskauden aikana. Laki koskisi sekä suomalaista että suomenruotsalaista viittomakieltä, ja sen tavoitteena on edistää viittomakielisten kielellisten oikeuksien toteutumista perustuslain mukaan. On kuljettu pitkä tie tälle pysäkillle.

Millaista on monikielisen viittomakielisen perheen arki? Tästä kirjoittavat *Mari Lindholm* ja *Maritta Tarvonen-Jarva*. He ovat tutkineet viittovaa perhettä, jossa on kuurot vanhemmat ja kuulevia lapsia. Lapset ovat oppineet vanhempiensa viitotut ja puhutut kielet ja käyttävät niitä luovasti tilanteeseen sopivalla tavalla. Yksikielisen perheen näkökulmasta tämä voi tuntua kaaokselta. Monikielisyys saatetaan nähdä ongelmana eikä niinkään resurssina. Varhainen monikielisyys on tutkimustulosten mukaan lapselle eduksi, mikä tulisi vieläkin pontevammin ottaa huomioon päiväkodeissa ja kouluissa. Teemaa jatkaa *Anu Sajavaara* kirjoituksessaan perheensä kaksi- ja monikielisyydestä. Hän haastaa pohtimaan ruotsinkielisten koulujen yksikielisyyttä ja sitä, millaiseen asemaan kaksikielisten lasten suomi ajautuu. ”Vieläkö tai taasko tässä maassa pitää valita puolensa ja heimonsa?”, hän kysyy.

Kaksikielisistä kouluista on debatoitu viime vuosina, ja erityisen kiivasta keskustelu oli syksyllä 2011. Onko kaksikielinen koulu uhka vai resurssi? Miten molempien kielten asema koulussa turvataan? Saman katon alla olevia kouluja on tutkittu muun muassa [Språkmöten-hankkeessa](#). *Kati Kajander, Hannele Dufva, Ella Kotkavuori* ja *Riikka Alanen* ovat tutkineet suomenkielisen ja ruotsinkielisen lukion yhdistymistä Pietarsaareissa niin opiskelijoiden kuin opettajien näkökulmasta. Yhdistymiseen ajoivat sisäilmaongelmat ja kaikenlaisia tunteita oli vellonut päätöstä ennen ja ensimmäisenä syksynä 2013, kun tutkijat tekivät kyselyn. Vielä toistaiseksi kielirajat tuntuivat pysyneen paikallaan.

Miten sitten lähentää kieliryhmien edustajia toisiinsa ja miten oppia toista kotimaista autenttisissa tilanteissa? Vaasan ammattikorkeakoulussa ja Yrkeshögskolan Noviassa toteutettiin insinööriopiskelijoiden kanssa tandem-kokeilu, jossa opiskelijat pääsivät harjoittelemaan erityisesti suullista kielitaitoa äidinkielen parin kanssa. Tulokset kokeilusta olivat rohkaisevia, ja ne kannustivat pedagogisen toimintakulttuurin kehittämiseen. Kokeilusta kirjoittavat *Anna Korhonen, Katariina Savolainen, Sari Isokangas* ja *Lotta Saarikoski* – kokeilun suunnittelijat ja toteuttajat. Ammattikorkeakoulujen ruotsin kielen opetusta ja ruotsin opettajuutta on kehitetty myös laajassa *Elitgruppen*-hankkeessa, jonka tuloksista ilmestyi *Taina Juurakko-Paavolan* toimittama kirja ”Ammattikorkeakoulujen ruotsin opettajuus muutoksessa – Kohti motivoivaa ohjaamista”. Kirjaan tarttui *Pirjo Salomaa*, joka on opettanut kieliä yläasteella, lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa sekä sosiaali- ja terveystieteiden ammattiaineita Ruotsissa ja Suomessa.

Kielentutkijoiden lapset eivät säästy vanhempiensa työltä. He saattavat löytää sielunkumppanuutta yrittäjien lapsista. Olin marraskuussa työmatkalla tutustumassa ruotsinkieliseen kotoutumiskoulutukseen Vöyrissä. Mukanani oli poikani *Pietu Viitanen*, joka käy kahdeksatta luokkaa Muuramessa. Pietu edustaa todennäköisesti sitä tilastojen ja tutkimusten poikajoukkoa, jolle ruotsi ei oikein maistu. Jos hän saisi valita, yläkoulun opetussuunnitelmassa olisi teknistä työtä, liikuntaa ja kalastusta. Kirjoitimme yhdessä matkakertomuksen kielimatkasta Vöyriin – tutkijan ja nuoren mietteitä, tutkijan ja nuoren äänellä. Me puhumme vielä toisillemme.

Kieliverkoston vuoden 2015 teema on Kielikoulutus ja talous. Tämä näkökulma on vallitseva, kun tarkastelee esimerkiksi ratkaisuja kouluverkosta, kielivalinnoista tai maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksesta. Taloudellisia näkökulmia ja niihin perustuvia arvovalintoja on hyvä avata. Ennen eduskuntavaaleja järjestämme viidellä paikkakunnalla (Vaasa, Turku, Tampere, Joensuu ja Rovaniemi) paneelikeskustelun ”Puhutaan kielikoulutuksesta” sekä maaliskuisen Kieliparlamentin. Molemmissa tapahtumissa talous on tärkeä teema. Toivomme, että talous innostaa myös kirjoittamaan aiheesta verkkolehteen. Tarjoa kirjoitusta, teemanumeroa tai ehdota aihetta!

On aika sulkea pussinsuut ja hiljentyä juhlapyhien viettoon. Sydämellinen kiitos kuluneesta vuodesta! Ensi vuonna uusin voimin.

Kirjoittaja on professori Soveltavan kielentutkimuksen keskuksessa ja Kielikoulutuspolitiikan verkoston johtaja.